

Поштарина плаћена
у готовом

Важко
1941

ЯНУАР — ФЕБРУАР

РОЧНИК IV.

ЧИСЛО 1.

В МІСТ

Т. ШЕВЧЕНКО:	
Іван Підкова	1
В. СТЕФАНИК:	
Вона — Земля	2
М. САВЧИЧ:	
Мих. Коцюбинський	5
Яр. ОРШАН:	
Розвиток української полит думки	9
Л. ЧАТИНСЬКИЙ:	
Бій під Крутами . . .	13
Л. ЧАТИНСЬКИЙ:	
Як постала наша нац. назва: Україна	16
Г. КОСТЕЛЬНИК:	
Роса і сонце	20
Г. БОБЕРСЬКИЙ:	
Сильні рамена	21
Е. ОНАЦЬКИЙ:	
Про світонаствлення	23
М. Б.	
До питання статистики	26
МИКОЛА БУЧКО:	
Нашо пресова задачи	27
Книжки	30
З редакції и админи- страції	32

ДУМКА

**національно-культурни
журнал**

Виходзи двомешачно. — Излази двомесечно.

РУСКИ КЕРЕСТУР

З ДРУКАРНІ ПРОСВИТИ

Тарас Шевченко:

Іван Підкова*)

I.

Було колись — в Україні Ревіли гармати; Було колись — Запорожці Вміли панувати!	Та про волю нишком в полі З вітрами говорять. Свідок слави, дідівщини З вітром розмовляє, А внук косу несе в росу, За ними співає.
Панували, добували І славу, і волю, — Минулося: осталися Могили по полю!	Було колись — в Україні Лихо танцювало, Журба в шинку мед-горілку Поставцем кружала.
Високії ті могили, Де лягло спочити Козацькеє біле тіло, В китаїку повите.	Було колись добре жити На тій Україні... А згадаймо — може серце Хоч трохи спочине.
Високії ті могили Чорніють, як гори,	

II.

Чорна хмара зза Лиману Небо, сонце криє; Синє море звірюкою ¹⁾ . То стогне, то виє,	Дніпра гирло затопило. „А нуте, хлопята, На байдаки! Море грає, Ходім погуляти!“
---	---

*) Іван Підкова був козацьки отаман у другій половині XVI. віку, теди кед ше козачина ушорйовала, кед козаки гледали слави по цалим швецє: ходзели до Туречини до Молдавіи и до Московії и там паратовали. Так и Підкова зос своїма козаками пошол на Молдавію и там ше преглашел молдавским господаром. Але го Поляки влапели и 1578. р у Львовє одрубали главу. Тельо знаме о тим з историї. Чи вон ишол на Царгород — невидомо. Та то за поета не важне, а важне тото, як ше отаман одношел гу козаком, и як вони гу ньому. Козаки шлєло веря свойому отаманови, котрого сами вибрали и иду за нїм, не питаючи дзе и цо; та и вон, хоч зна же його козаки поїду за нїм и до огню, вон ніч не роби на свою руку, а пита ше громади. Тото безграничне довире едних гу другим, то тото, цо би ми назвали громадска дисциплїна, тото довире то главна думка поеми; виведзена вона так, як було у историї, прето и тота поема исторична.

1) як жвир.

Висипали Запорожці, Лиман човни вкрили. „Грай же, море!“ -- заспівали, Запінились хвилі. Кругом хвилі, як ті гори: Ні землі, ні неба. Серце мліє, а козакам Того тільки й треба. Пливуть собі та співають; Рибалка ²⁾ літає, А попереду отаман Веде, куди знає. Похожає здовж байдака, Гасне люлька в роті: Поглядає сюди туди, Де-то будуть роботи? Закрутивши чорні уса,	За ухо чуприну, Підняв шапку — човни стали: „Нехай ворог гине! Не в Синопу, отамани, Панове — молодці, А у Царгород, до султана Поїдемо в гості!“ „Добре, батьку отамане!“ Кругом заревіло. „Спасибі вам!“ Надів шапку. Знову закипіло Синє море. Здовж байдака Знову похожає Пан отаман, та на хвилю Мовчки поглядає.
---	---

Василь Стефаник:

Вона — Жем.

Кед ше Семен зоз заходом слунка врацел дому, нашол на своїм дворе пейц оковани кочи, набити верхом вшеліякого добра, ище и коліска на верху була. Коні коло кочох добрі, а доокола шедзели стари и млади, сами незнайоми. И Семен, стари и боси, зос ципелами на плєцох, гварел:

— Славайсу Христу, людзе добрі! Одкаль ви и як вас мам волац?

— Ми буковински, война нас вигнала з дому, я Данило, а тота ту коло мене моя жена Мария, стара уж, а то мойо два невести з дзецми, та дзивка, тиж з дзецми; та сцеме у вас преноцовац, кед примєце.

— Ноцуйце, та будзце госцями. Шеднем я коло вас, та побешедуєм з вами, а жена най вари вечеру. Вона ми уж друга, млада и може, кед сце.

— А то мне перша, уж пейдзешат роки, як є за мну, та тєраз здурела, та поховам ю дзешка на крижней драги, бо розум свой страцела под колєсами. Док ище з коча видзела наш валал, то плакала и з коча сцекала, та невести здоганяли, а кед уж не видзела свой валал, та занємела. Та шедзи ту нема медзи унуками...

²⁾ кажди хто лови риби, чи то человек, чи птица, — ту птица.

— Приятелю Даниле, не чудуйце ше! Вона охабела своєю слова на облаках, та на златих образах у своєї хижи, то вони, як пташки бію ше по празней хижи, як широтки. Молитви шептаю по углох, а баба без них будзе нема... А идзе ви до велькей хижи та пред святим Николаём пречитайце ей молитву; може буц, же ше народзи у ней слово.

И обидвومه стари зацагли бабу пред образи и наглас гуторели молитву. Та баба була цихо.

— Загубела вона своєю слова коло святых, та їх там и найдзе. Знова на тернацу.

— Не мойо діло питац ше, але чом ви, з окованима кочами та з чарними конями та з дзецми младима жем своєю охабели.

— Приятелю Семене, на чарни коні та на кочи оковани я положел своєю дзеци, же би їх на наругу не дац. Кед паноца з паніматку сковали та одвезли до горох, кед учителя вжали вноци, Бог зна дзе, а начальніка (бирова) обешели штред валала и поставели вояка, же би дахто не поховал, теди ше я одрек жеми та крив своєю накладол на оковани кочи, же би ю ніхто не споганел. Цар православни, а ми православни, та зрада. То раз; а другираз — москаль идзе и слунко запада. И Хина, и Сибир та дзиви народ з цалого швета; старих режу, млади жени лапаю та перши їм одрубую, а мали дзеци водза зос собу та їх розруцюю по пустих жемох у дальким царстве... Та облаки у валале пошлепели, а дзвони занемели. Кара Божа спущела ше на нас за грихи цалого швета. И од чежкей руки Господа милосердного я пробовал крив своєю, дзеци мойо, забрац до миру хресценого

— Волаю вечерац, Даниле, а Бога не гнівайце зос своїм нерозумним жалём!

— Ёдзце та берце ви, пташки, цо лєцице, не знац, кадзи. А ми, Даниле, обидвومه покоштуїме тей горкей та може буц, же ше нашо стари плєца од жеми обраца горе.

Вечера не була нікому мила, лєм обидвومه дідове попивали палєнку та тиж едзєнє не брали до устох.

— Идзце ви, дзеци. спац зос своїми дзецми, най вам Бог ясни снї намалює, а ми стари ище побудземе.

— Даниле, кед би сце ше не гнівали, тобим вам цошка повед.

— Я розум и гнів охабел на своїм дворе; можеце ме и вибиц, бо я, видзице, стари птацок та без гнізда.

— Стари птацок най гніздо старе не охабя, бо нове збудовац уж не годзен. Бо лєпше, же би його слава у старим гнізду остала, як у ярку при цудзей драги.

— Правда, Семене, правда, за тоті слова я вам дзекуем...

— Та кадзи ше ви вибрали? За панами и за Жидами? Цисар ма за ніх касу ма отворену, а вам каса заварта. Кед пойдзеце медзи цудзи народ, до вельких жимних мурах, то вас доля (судьба) розруца по каменю и лем ше вам шніц будзе наша красна жем, а руки зацерпню од нерозумного шаца ярей пшеници по каменю на шмих паном, цо ше шпацираю. Бог вас не приме до себе з того каменя, але видзе пред своєю дзвери, кед вас забию на вашей жеми. Врацайце ше на свою мегку жем, а там вас Бог благослови и на штрангу...

— Гришни я, Семенку, гришни пред Богом и пред вами. А то у мне ніви (поля), як овци добри кармени, чарни та куштрави. Я дораз обрацим кочи на восток слунка, же би Бога не гнівац...

— Наше діло зос жему; пуциш ю, то препаднеш, тримаш ю, то вона шицку силу з тебе вигарта, вичерпуе з дланями твою душу; ти припадаш до ней, горбиш ше, вона з тебе жили вицицуе, а за то у тебе овци, та статок, та крижи. И вона за твою силу, дава ци полну хижу дзецох и унукох, цо ше бавя, цо ше регоча, як стриберни дзвоньчки, и червеню, як калина... Не идз, Даниле, з панами та з жидами, не глядай цара, бо тебе цара не треба; вше якиш придзе до мужика (хлопа—параста), же би порцию брац.

— За ваше слово, Семене, най вам Бог да шицко найкраще; я ше врацам дому, най ше верши Божа воля.

Та и баба Маря забешедовала:

— Идзме, Даниле, дому, идзме.

— Ето сука баба, кед вишло по ей, то дораз забешедовала!

— А тєраз пийме на „будьте здорові“, дай Боже же би зме пережили злу годзину, а кед поумераме, же би нашо косци зогнівали у нашей жеми.

И пили обидвome дідове, та и стара баба з німа, та шпивали. Баба шедзела у штрєдку та моцно облапєла обидвох та провадзела писню:

Лишень моя мила,
Як голубка сива,
Вона спати не лягає!
Дитину колише
Дрібне листя пише,
З буйним вітром розмовляє...

Та так вони шпивали до рана, а рано додня оковани кочи зачеркали и Данило ше врацєл дому.

А кед слунко виходзєло, то обидвome дідове ше опросцовали бочкали себе чарни руки, а червєне слунко руцало їх цині през меджи, далеко по жеми.

М. Савчич:

Михайло Коцюбинський

(Живот и твори)

Писменіка мож добре упознац лем теди, кед го упознаваме читаюци и студиюючи його твори. Хоч и у тим випадку лежи можлівосц, же образ, яки себе виробиме, не будзе подполни, а дакеди ані цалком правдиви, бо ту ма свойо значене субективни способ приманя и третованя цудзих думкох у каждого чловека. Але мимо того образ витворени читаньом самих творох дотичного писменіка є безпосередни и живши, отже, кориснейши. У наших обставинох ридко находзиме можлівосци читаня векшого числа творох поєдиних укр. писменікох, гоч вони були и найпознатши. Нашо библиотеки дуже бидни. Прето ше за тераз мушиме задоволиц у стремлінох за упознаванє укр. літератури зос заокруженима рефератами чи поєдиних писменікох чи цалих периодах укр. літератури. Знанє на тот способ достате не будзе ані з далека подполне, але хасен з нього будзе, хоч би лем таки, же збудзи у нас гордосц на богатство укр. духу виявеного у красним писменству, и розпатї интерес за його упознаваньом. Тот циль ма и моя статя.

О самим живоце Коцюбинського не мож вельо повесц. Родзел ше 1864 р. у Винници, вец ше учел по духовних школах, але їх не скончел. Як державни урядовец служел по рижних крайох бувшей царскей Росії. На тот ше способ достал до Бесарабії медзи Румуньох, а вец и на Крим медзи Татарох. То му дало нагоду запатриц ше до живота тих народох и то винесол у своїх бесарабских кримских приповедкох. Часто хоровал на хороту нервох и прето на концу охабел службу у черниговским статистичним уряду. Єден час перебувал у карпатсх медзи Гуцулами, а вец у Италії и черпал там нови теми за свойо приповедки. На концу ше заш врацел до Чернигова, дзе 1913 р. умар у розквиту своей творчосци и таланту. Зос своїма творами виступел першираз у 1890 р. Вецей о його живоце нет цо повесц. Сам вон о себе гутори, же його живот бул досц „монотони“ и о нїм „я би могол написац або дуже вельо або цалком мало“. Бо його вонкашні живот бул справди монотони, але зато нукашні, духовни бул надзвичайно розвити и богати, и власне тот його живот найдземе у його творох.

У перших початкох його творчосци мож ясно, обачиц як вон стої под впливом загального тону, цо теди пановал у українским

писменству. Бул то етнографично реалистични напрям, якого най-лепши представніки були Нечуй Левицький и Мирний Панас. По тих водох почал плівац и Коцюбинський. Тот вплип мож най-лепше обачиц у приповедкох „На віру“ (1891 р.) и „Ціповяз“, а тиж и у познейше написаних, як на пр. „Для загального добра“. И ту власне ше Коцюбинський застановлює и оброблює социални контрасти и несправедлівосци тєрашнього порядку. Живот мужика, його нещєсце и його беда спричинєта дотєрашнім социалним порядком з єдного боку, а розрити и нездрави одношенєя у самих селянских фамелийох з другого боку — то є теми на яких ше застановлює Коцюбинський. Хоч по природи вельки индивидуалист, випатра у тих початкох, як да ше стара войсц до того загального тону и по темох и по способу обробльованєя, же би ше попачел публики и виробел себе марку. Але тєраз уж ясно мож видзиц, же ше вон у тим кругу не почувєа дома. Його талєнт не подноши граніци того загального тону, так же тєраз уж почина вон докладац у своїм творєню нови фарби, нови оригинални елементи.

Драга цо ю вон прєходзи є драга неперестаного глєданєя, глєданєя самого себе. И так вон сам то признава у прекрасней поезії у прози „сон“.

„Снилось мені — чи не снилось мені? — що в грудях у мене лиш половина серця.

Де-ж друга? — мучився я.

А та, що лишилась билась трівожно в грудях: у калатанню кожнім чув я жадливий та владний голос:

— Шукай!

— І я шукав“.

У тим глєданю вон натрафйовал на вшелїяки впливи и то ше одбивало у його творчосци. Єто як за ньго гутори С. Єфремов: „Од українского реализму вжал вон тварди, стални грунт, ясносц думки и интерес за громадске трактованє темох; од французкого натурализму трєзби погляд и безбоязне глєданє потребней йому краси вшадзи, дзе може закукнущ око художника (умєтника); од російских писменїкох нового часу — їх префинєну технику, та интерес до психологичних проблемох; од сивєрних великанох (скандинавска литерат.) — читке, яснє писанє.

И период глєданєя указує велького писателя и велького художника. Даяки його описованєя або поровнанєя указую уж справди велького майстра слова: „Семен лежав горілиць, звертаючись з своїми питаннями до неба, а воно — холоднє та темнє — байдужо блимало зірочками у відповідь на ті гарячі питання бідного чаймита“. (Ціповяз“).

Як перши плоди того, що вон гледал и нашол, є нарис „В путах шайтана“ (1899), акварела „На камені“ (1902) и психологични образ „Цвіт яблуні“ (1902). Ту тераз виступа Коцюбинський, як гевтот, що нашол свою драгу и як плод узретосци його таланту є таки його твори: „Інтермеццо“, „Сон“, „Сміх“, „Невідомий“, „Персона ірата“, „В дорозі“, „Тіні забутих предків“, „Хвала життю“, „На острові“ и инши даяки.

Док у початкох бул Коцюбинський скоро цалком реаліст, тераз вон імпресионист, хоч не страцел цалком реалістични елементи. Але тоти два рижни елементи знал його високи талант помириц и привесц до прекрасней гармонії. Часто вон ужива тоти реалістични елементи, же би моцнейше означиц контрасти. Вєжнеме приклад зос приповедки „Сон“. Кажде рано почина ше за його героя зос сцену: „... жінка спустила з постелі ноги, босі й білі, наче застигле сало, і смачно, трохи хрипло зо сну, оповідала, що їй снилось“. А тераз далей: „вона не зміла шанувати життя, оберегати його красу. Що-дня закидала його тільки дрісним, непотрібним, тільки грузом життя, аж зробила з нього смітник. Поезія не може жити на смітнику, а без неї життя — злочин“. Ту маме перше реалістичну деталь, а вец гевто моцне стремління, мрія, вицагнуц ше зос того шмеца, и створиц нови, крїсни вигляд живота. И прето писательови потрібни перши деталь, же би указац, як С. Єфремов гвари, же „чловек може и мушч сцекац од смитнікох живота на шлебодни, на широки простори и створиц себе хоч швет мрийох, але таки, у котрим би ше жило чистим, красним и полним животом, без того непотребного блата и ище непотребнейшого за полни живот спокою, без мертвей одреветосци на здобутим“. И власне тота жажда за полним животом, за природу, за прелїваньом фарбох и звукох, за слунком — то характеризує Коцюбинського. Вон любел чловека такого, яки є зос шицкима його добрима и злима прикметами, але сам давал образ своей високей естетикі, даючи на тот способ индиректно циль тому чловекови. Вон вшадзи гледал красу, гледал ю и у живоце звичайного чловека, стараючи ше винайсц гармонийну естетичносц у контрастох живота.

Його твори богати на найрижнороднейши теми. Вон описує мужика, студента, інтелігента, варошаня, шляхтича. Вон ше че затримує лем на українським живоце, але залапує и индзей. Вон ше исто так талановито упуцує до проблемох живота татарох на Криму („На камені“), як и румунох у Бесарабії (Для загального добра“). И вшадзи його вельки талант опановує владно порушени проблеми.

Коцубинський не писав вельо, а що писав, були углавним приповідки, нариси и т. подобне, але пре то на кождим твору видно, же є докладно обробйовани и же ту шицко на своїм месце. А вон и справди бул вельки майстор слова, його описи таки живи, а бешеда, як ридко у кого красна, повесц би, мелодийна. Вон прекрасно знал описац події, хоч би и зурванима словами. Так описує бунт масох на улчки (Сміх):

„А вулиця стогнала.

А - а - а ... — неслося десь здалеку, як од розірваної греблі.

А - а - а — котилось ближче щось дике і чулись в ньому і брязкіт скла, і окремі крики, повні роспуки та жаху, і тупіт ніг великої юрми ... Скакав по вулиці звощик і гнався за ним туркіт коліс, як божевільний ... Осінній вітер мчав жовті хмари й сам тікав з міста.

А - а - а ... а - а - а ...“

Його образи вше ясни и шветли, полни живосци и краси. Свою приповідку „На камені“ назвав „акварела“, але тоту назву би ше могло приложиц и до инших його творох, бо їм одоведа.

Зос своїм духом художника углібльовал ше до живота, и кладол преварене и ошвижене на папер. А же його талант художника мал значене не лем за українську литературу, але и за шветову, шведоча преклади його творох на французку, немецку, шведску, ческу, польску и московску бешеду. За нього можеме повесц, же бул виключно артист, художник. Хоч належал до Револуційней Українскей Партиї, що основал М. Міхновський, але национално-державницьки думки у його литературних творох нігдзе виразно не приходза до слова.

Вон зос своїма творами збогацел у найвекшей мири українску красну литературу, а пре свой писменицьки талант и широку культуру идзе до шора найвекших українских писательох. По своєї психології вон європеец од глави до петох, и як таки є носитель українскей культури, котра вше ношѣла печад європейскосци у противносци до московскей євразийскей культури и психології.

Теми вибрани з народного живота, на тельо крашне и цело обробйовани, же ясно видно, же любел тот українски народ и верел до його будучносци, верел до його сили, котри ше почали будзиц. „Його образи, думки и слова таки красни, поучни и вредни з естетичного, виховного и громадянского становища, же запевною йому не лем у українскей, але и у цалошветовой литератури визначне место ведно з найвекшими роботніками людского духа“. (О. Барвінський). —

Ярослав Оршан:

Розвиток української політичної думки за 100 роки

(Преробел І. Ванчик)

XIV.

Фатальна політика Центральної Ради привела до того, що більшовики створили у Харкові „український радянський уряд“, як проциваргумент Центр. Ради. І на Україну рушили два червоні армії-банди під командуванням Муравйова. Аж той факт примушав Центр. Раду преглашити 22 януара 1918 р. IV. Универсалом Самостойну Українську Державу: „Народе України! Зос твою силу, волю, словом створела ще на Українській земі шлюбодна Українська Народна Республіка (УНР), остварела ще давня мрія Твоїх очо, борцох за шлюбоду і право робітничого народу... Пре то, же би привесц свой край до порядку, до творчой роботи, закріплення революції і нашої шлюбоди, ми, Українська Центральна Рада, глашима шицким громадяном України: Од нешка Українська Народна Республіка постава самостойна од нікого не залежна, шлюбодна суверена Держава Укр. Народу.“ У дальшим тексті ще поволує народ до борби з московськими більшовиками.

І так Україна ступела до борби з більшовиками без власної армії, неприготована, бо у 1917 р. Центр. Рада здемобілізувала військово часини, що ще сами од себе формовали, і сцели служити національній справі. І приходзи 29. януара 1918 р. до „українських Термопилох“, бою під Крутами, дзе брані Київ пред даскельораз сильнейшим ворогом, 600 студентох і гимназистох. Шицки гиню, а не одступаю ані крока. Герої з под Крутох і їх жертва останю за Україну вична легенда.

Більшовики уходза до Києва і починаю страшні терор. Страдаю і гевти, що верели, же більшовики сцу створиц самостойну більшовицьку укр. державу. Так на пр. велі соціаль революціонери українци.

І так приходзи до Берестейского миру, дзе центральні держави признали Укр. Народну Республіку. Німци уходза до України і прето, же Центр. Рада не способна їм буц поважним партнером, кладу на верх гетьмана Павла Скоропадского, котри постава лем фігура у їх руках і у руках московської реакції. Гетманат ище баржей дискредитує українську владу у очох масох, бо сце увесц стари антисоціальні порядки. А кед Скоропадський преглашел зєдинєнє України з царську Русію, вибухла у Україні

революція, Скоропадський їде до Німеччини, а владу перебирає Директорія.

Роки 1919-21 то роки великої епопеї, що її героєм постає Головний Отаман **Симон Петлюра**. У ній нація, гоч і позно, достає вождя. Вибухає війна з більшовиками, з царським генералом Денікіном, а кед же Західні Укр. земі 1918 р. одорвали од Австрії, з поляками і румунями. Історія вола тоту героїчну боротьбу на чотири фронти „чотирикутником смерті“. 22 януара 1919 року преглашує же зєдінєнє восточних і західних укр. земох. Зродзую же нови надії, але їх реалносц ніщи, ошвецує же задармо страчени час.

1920 р. приходзи союз з Польщу і спільни поход на Київ, але кардинална похибка лежи у орієнтації на историчного ворога (Польща). З договором у Риги Польща признає восточні укр. земі більшовиком. Ище раз приходзи до сильнейшого пориву в жиме 1921 р. кед же останки укр. армії дорвали на Україну. Але и то же скончело трагично под **Базаром**, дзе більшовики розстріляли 359 укр. героїох, котри умерає же шпивали „Ще не вмерла Україна!“

1919 рок, кед Україна знашла себе и свойого вождя, не могол поправиц гевто, що було у 1917 р. страчене, бо же народна енергія витрошела надармо. 1917 р. була нагода, и мож було створиц чуда, але теди Україна не мала національного вождя, а политику водзели найменей поволани за таке діло.

Зос шмерцу С. Петлюри 1926 р. (забил го більшовик — жид Шварцбарт у Парижу) замкнула же єдна епоха укр. исторії. Од тих рокох на дачей над Україну стої постать **Євгена Коновальца**, котри не дал борби захишнуц. Вон прежил укр. революцію, як вояк и командант корпусу „Січових Стрільців“ (СС). Вон доказал свой героїчни и державничи став до остатніх консеквенційох. И мал право вжац до своїх рукох управляє борби Укр. Нації.

XV.

З 1917 роком явела же ище єдна ліва партія „Українська Трудова Партія“, а дотерайша радикално-демократична партія достає мено „Партія соціалістів — федералістів.“ Так же злощесна роля лівих партійох у Україні ище змоцнює.

У грудню 1917 р. зєднели же на зїзду у Києві шицки українски самостойничи политични групи (Укр. Народна Партія, націонал-соціалісти, соціалісти-революціонери незалежни, націонал-демократи и безпартійни самостойничи елемент) до єдней „Української Партії Самостойникох Соціалістох“. Була ище и

крайна права „Українська Партия Хлиборобох Демократох“, що мала виразно анти-соціалістичну струю и з ню часово звязани мена Михновського и Донцова.

Програма „Укр. Партії Самостойникох Соціалістох“ ма у вонкашнім вигляду вельо соціалістичних елементох, але суть програми є силно видзвигнута націонално державницька нота, и прето ю з правом уважає за носителя українського націоналізму. Вона була гевта цо вшадзи видзвигала першенство державницьких інтересох. И праве вона мала найсилнейши вплив на офіцирох и вояцтво. И праве ту виразно видно, як фронт думал державницькими категориями, а тоти цо шедзели дома и бавели ше политики були занархизовани интернаціонално-соціалістичними думками. То и приведло до трагічного законченя революції. И процив тей партії були и соціалісти и гетьман, а лем пре ей націоналізм. Навесці би гоч лем таки випадок: сам Централни Комитет партії ступел до армії за часу першого походу большевикох на Україну.

Революцію процив гетьмана идеологічно оформлює „Український Національний Союз“, цо го зорганізовали „Сичови Стрильци“. Тота організація з часом у себе зєдині шидки українски партії, бо револт процив гетьмана бул дуже вельки, але зєдинети фронт формално не отримал ше длуго, бо уж у Директорії пришли соціалісти до ришаючого слова и так розбивали зос свою роботу націоналну єдносц.

Соціалісти-Самостойники, о котрих горе була бешєда, маю вельки своїо заслуги у організації роботніцтва на націоналним принципу, и мали добру пресу („Самостійник“, „Україна“ и др.), Отадз треба спомнуц таких людзох: Ол. Макаренко, д-р Луценко, д-р М. Андрієвський, д-р Липа, ген. Греков, д-р Білінський, д-р Кривецький и други.

XVI.

Українська політична думка першого пореволюційного часу то предшицким глібока, оштра и немилосердна самоанализа. З початку націонална інтелігенція була приготована вериц, же українська радянська держава є етапом до самостойносци. Але ше скоро розчаровала, кед Москва започала анти-українски курс, кед започала централізацію, притиск на културни живот, кед наявела войну українському валалу и кед започала москалізацію державного и партійного апарату. И тєраз ше українська націонална идея організує до остатніх консеквенційох од шидкого цудзого и почина исц вше вецей по власней революційней драги. Наступела основна розправа з грихами прєшлосци и будованє нового українства на

основох націоналізму. Єден з главнейших идеологх націоналізму Дмитро Донцов, котри написал вецей твори, у котрих вон шири нови идеї и нови шветогляд.

Слова „націоналізм“ и „націоналіст“ маю у нешкайшей укр. политичней терминології значене не загального процивставленя интернаціоналізму, але ше ту розумя понятя, у котрих уключени нови означени шицко обиймаюци шветогляд, нова политична програма и означени методи водзеня борби за українску державносц.

Нешка українство под знаком нового націоналізму, котри водзи борбу проти шицких окупантох українскей жеми. Героїзм, яки жада тотя борба и яки вона находзи у ей носительох — надава ей незвичайно силу чуву фарбу. Оштре процивставене шицким силом старо-партійного швета. Знову єден од найхарактеристичнейших моментох програми борби є идея спільного фронту народох прицсканих од Москви под идейним проводом України, цо уж ма исторични фундамент.

Од трагичних 1917—21 рокох ведла ше далей кирвава борба, цо доказую стални неспокої под большевиками, чисценя партії, польска пацифікация Галичини, процеси и терор як Москви так и Варшави и рижни други знаки, цо указовали, же ше борба предлужує. Длуги роки ведзе тоту борбу „Українска Військова Організація“, а познейше, уж теди, кед ше уж нови шветогляд націоналізму викристалізовал, пребера управлене українским животом „Організація Українських Націоналістів“, котра поцагла далекоидуци консеквенції з самоанализи нашого живота по революції, и приведла до живота нови вредноти, за остатні 100 роки.

Націоналізм на основи ясных державнотворчих моментох и особох українскей исторії вибудоввал нову политично-социалну систему, а до ей основи положел стремлене за каждую цену до націоналней державносци, чуваюци ше грихох у прешлосци, кеди то часто служели цудзим идолом, а свойо власни занедзбовали. Огже дух вельких предкох-геройох дава новому українскому національному духови органічну повязаносц зос правдивим духом Українскей Нації. А методи борби? — инши, нови часи, жадаю инши, нови методи.

Націоналізм гледал причину неуспиху у самей нації, а не у вонкашніх факторох, и з того ше власне и зродзел клич: ориєнтовац ше на власни сили.

(Конец)

А. Чатинський:

Бій під Крутами.

„Чужинче! Іди й скажи Спарті, що ми тут лежимо вірні її найвищому наказові“. (Напис на могилі спартанських борців).

1917 рік! Паде царат, березневий переворот, утворення Центральної Ради в Києві, свято Вільної України, перший український конгрес, перший військовий і селянський зїзд, перший універсал, другий, третій, і нарешті четвертий: „Український народ! Твоєю силою, волею, словом утворилась на українській землі свобідна Українська Народня Республіка. Здійснилась давня мрія твоїх батьків, борців за волю й право робочого люду“.

Та проголошення самостійности України дуже занепокоїло споконвічних ворогів України — москалів, бо вони без України не зможуть грати дальше тої ролі, яку вони досі грали. Не даром була соняшна Україна житницею Росії та шпихлірем Європи й країною текучою „молоком і медом“. Через те саме манила вона до себе голодних сусідів, то Поляків, то Москалів. І ніколи вони не могли й не хотіли погодитись з фактом існування самостійної України.

І „в трудну годину народилась воля України“. Петроградське правительство народних комісарів виповіло війну Україні, щоби Україну знову поневолити. Чорні хмари нависли над Україною, немов саранча суне на наші землі червона гвардія більшовиків під проводом Муравйова та окружає Київ залізним перстеном. З полудневого сходу йшов Єгоров, а з північного сходу наступав Ремигов.

Треба було боронити державу, але війська — підвалини цілої державної будови — не було, бо українська влада передтим оголосила загальну демобілізацію. Влада цікавилась військом, не як збройною силою, але як зібраною масою людей, яка була доброю почвою для агітації соціалізму. Соціалізм ніс гасла: „Геть з війною!“ — „Війна війні!“ і тому подібне. Вислідом такої роботи був факт, що в обличчі наступу більшовиків Україна була, завдяки нездарности власного уряду, зовсім безборонна й не приготована до оборони.

І ось в останнім менті, перед лицем небезпеки, влада видала розпучливий заклик до всіх, у кого „не опали безсило руки, в кого ще жевріла в серцях надія“. На цей заклик молодь була готова. В перших днях січня відбулося віче українського студентства, на якому вирішено зорганізувати Студентський Курінь Січових Стрільців.

Вже 27. січня відїзджав Студентський Курінь в 11 год. в ночі

зі стації Київ II. Він мав заступити дорогу більшовикам, що під проводом Ремігова наступали від Курська. Команда не знала, що Бахмач уже впав у руки ворогів. Студенти мали остатись у Крутах і там ще продовжувати військовий вишкіл.

„Велика частина сеї молоді до того часу не мала нічого спільного з крісом“. Постаті тих юнаків, це найкращі приміри безконечної любови до Батьківщини, безсмертні приміри героїства української молоді.

Сам відїзд відбувся в найліпшій порядку. Біль і гордощі давили серця тих, що пращали героїв. Поїзд рушає, присутні відкривають голови, бо з поїзду несуться могутні слова гимну: „Ще не вмерла Україна ...“

Мабуть в ніодному поїзді, котрий виїзджав на фронт, не було чути стільки жартів, сміху та пісень.

Це був поїзд, що ним 300 українських студентів їхало на смерть!...

Це був поїзд, що ним найліпші з найліпших синів України їхали залишити безсмертний приклад для всіх грядущих поколінь.

День 29 січня — днем слави!

В Крутах стрільці довідалися, що Бахмач зайнятий і що кождої хвили можна сподіватись ворогів і в Крутах. Тут стрільці стрінули горстку гайдамаків, старих і досвідчених вояків, що після Макошинського бою відступали перед далеко сильнішим ворогом. Команда рішилась тут під Крутами звести бій та почали приготувлятись: Копати окопи й висилати розвідки. Сотник Лощенко приготував „бронепотяг“ — був це відкритий вагон з гарматою. Більшовики наближались від сусідньої стації Пліски. Надходила остання ніч. На варті невеличка сторожа. Ніч чудово погідна, мороз бере й зрідка чути стріли...

На Крути наступає ворог із 6.000 вояків, а українське військо, що має здержати наступ більшовиків, має не цілих 600 стрільців: Студентський Курінь під проводом Омельченка до 300 героїв; 4 сотня I. Першої Української Військової школи в числі 250 юнаків та нарешті 40 гайдамаків.

Команду обняв сотник Дамян Носенко, котрому були додані до помочі ще сотники Павло Богаєвський та Федір Тимченко.

Настав день 29 січня — день слави!

Біля 9 години почався головний наступ ворогів. Наші всі на своїх місцях. Засурмили тривогу! Паде команда: „Висипай в лінію!“ і вірні сини України підняли в своїх невправлених руках кріс на ворога. Розгорівся страшений бій. 6000 червоних гвардистів проти

600 українських Спартанців! Студентам не ставало набоїв і післали вони на стацію, де лишилися запаси враз з поїздом, у котрім лишалась команда. Але який сором і ганьба! — поїзду не було, „команда“ втікла. Студенти без набоїв падали один за другим — ворог наступав, а здержати його не було чим.

Ось що говорить про цей бій учасник того геройського подвигу, Михайло Михайлик:

„Я бачив три чорні густі лави матросів, що йшли в наступ... Затрікотіли скоростріли, рушниці... Видко було, як падали на снігу чорні постаті матросів, але присувалися вони все ближче й ближче...

Наближався рішучий момент!

Густі лави сірих і чорних постатей ішли у весь зріст.

З окопів трікотіло до сорок наших скорострілів, рушниці трох сотень юнаків та частини студентського куріня.

Падали чорні постаті, за ними йшли нові, падали й знова йшли, одні за другими, і чорні, і сірі лави... Наші окопи, стація і потяги кріпко засипалися стрільнами й кулями, але кріпко трималися наші.“

„Але грізні вістки „нема набоїв“! — „псуються скоростріли!“ — пролетіли по окопах!...

...А тут чорні постаті знялися!

И все перемішалось! Стріляли один другого. Обмивалися кровю багнети...

Але в десятеро численніші вороги — перемогли!“

Як вже зовсім нестало набоїв командування юнаків передало наказ „відступати“. Та студенти — чи не дістали наказу, чи „благородне героїство не дозволило їм відступати, — саме кинулися в скажений бій! Ліпше дома не бути як волі не можна добути!“ И майже всі студенти — борці лягли на Чернигівських полях. Лишень 35 попали в полон. Над ними дико знущався ворог і на другий день їх постріляли, тільки 7 ранених помилково відправлено до Харкова і вони спаслися.

Так принесено в день 29 січня 1918 р. на жертівник Волі України дорогі цінну й найчистішу жертву — 300 молодих героїв.

А коли українські війська здобули наново Київ від большевиків рішено відшукати й у золотоверхому Києві поховати тлінні останки Крутянських лицарів.

19. березня 1918 р. відбулися похорони на кошт держави, при великій участі народу й трівав цілий день.

Сумний похід рушив з пасажирської ждальні київської стації. Наперед ішли учні всіх українських шкіл. Дівчата несли квіти й вінки; за трунами найблищі супровожали на вічний сон своїх синів, братів, суджених.

Тисячі й тисячі людей взяли участь в похоронах, щоби так віддати подяку тим, котрі своєю кровю боронили їх життя, які боронили Україну.

Всіх похоронено в спільній братській могилі над кручею Аскальдового кладовища, звідки простягається далікий вид на Чернігівщину. Так і по смерті могли герої дивитися на місце безсмертного, славного чину їх життя, на Крути.

На полях під Крутами мав бути поставлений пам'ятник. Але його нема там до нині! Бо наші землі знову забрали вороги.

Нема там пам'ятника, але вічна пам'ять про героїв під Крутами, передавана нами з рода в род стане крицевим пам'ятником, котрого не в силі знищити ані ворог, ані час, ані ніщо на світі.

І коли ми нині в 23-ту річницю Крут з болем і гордістю згадуємо про Українські Тернопілі, наші душі наповнені безмежним пієтизмом моляться за душі поляглих героїв і дякують їм, що вони своїм героїським вчинком стерли залишки рабства та струснули совістю всіх живих. Крути ще до нині взивають цілий нарід до боротьби.

Крути нам дають віру в свої сили, вони нас вчать розуміти й цінити жертву.

Але згадуючи про Крути не можемо не згадати ще один сумний факт: зраду „команди“.

„Найбільша посвята, найвищий патріотизм були нам часто, як це було й під Крутами, ні при чому, каже Назар Гнатюк, бо ті, що мали вести, ганебно втікали“.

А один з істориків Крутів, Анатоль Фіголь каже: „Не в тому трагедія Крутів, що під Крутами згинули студенти, вони таке саме „гарматне м'ясо“, як і всі інші громадяне. Трагедія в тому, що за тою провідною верствою Нації не було мас. Вони не повели за святу справу на списи тих мас, що були би певно пішли, які хотіли йти, але до того їх не взивав і не організував провід.“

Бувало в нас нераз, що провід не був український, не „почував себе тілом і душею від одного пня, а часто були то вовки в овечій шкурі, провокатори, що саботували нашу справу...“

Тому й тепер мусимо бути дуже обережними у виборі наших провідників.

Тому легенда й пам'ять про Крути мусить виховати й маси, й провід, котрі в майбутньому підуть разом, взором перших крутянських героїв, за українську справу, за землю й владу до могутности й слави!

Як постала наша національна назва: Україна?

(конец)

Україна — Русь — Малоросія.

1. Назва „Україна“ постала з українського слова „україна, вкраїна“ — жем и не може мац ніч спільного зос словами „окраїна“ й „україна“, яки означую погранічя, жеми при граніци.

2. Нашо ше жеми уж давно волали Україна (першираз стритаме то 1187 р.) Україна (а народ на ніх — українским народом) волали ше тоти жеми през цалу історію: о тим знаме зос писаних памятнікох та з народней словесности (переданя).

3. Як „Україну“ знали и волали тоти жеми и цудзи та їх так означовали на географичних картох, означуюци їх окремо.

Кеди заправо „Україна“ достала своєю — так би повесц — право громадянства, одкеди почали уживац тоту назву нашо предняки? Стало ше то випатра, досц давно, ище теди, кед постало слово „країна“. Мама чудну подобносц назви „Україна“ до першей нашей назви „Поле, Поляни“, з яку означовано Київщину, жем полянского племена. Слово „поле“ подобне зос своїм значеньом до „країни, україни, вкраїни“; „полем“ воламе ведно степ и хліборобски ніви, а и боевище, на котрим войовали. І „Поле“ і „Україна“ месца у себе войовнічи елементи: боевище и з мечом украяни фалат жеми. Найправдоподобнейше, же ше Україна вола-ла „Україною“ уж теди, кед поляньска жем постала „Поле“: А кед ше почали граніци полянского политичного штрעדку розшир-йовац, кед князи почали з мечом „вкраювати“ цораз то пширшу власц, теди ше и зродзело слово „україна“, же би з часом обняц зос своїм понятійом шицки етнографични нашо жеми и надац їм назву України.

Друга наша націонална назва — „Русь“ — цемного походзеня. Історики ше спрчкаю, же одкадз ше вона вжала. Єдни гуторя, же ю принесли скандинавски нормани — варяги, яки ше волали „Русю“, инши гуторя, же вона французко-келтского походзеня (уважаю, же з франками прибукали „Рутени“ и подбили полянох): дахто заш дума, же „Русь“ — нашого походзеня, хоч чежко розтолковац, до тотя назва значи. И тотя назва „Русь“ ше затримала попри „Україну“ длуги час, а дагдзе и до нешка. Мож повесц: назву „Русь“ уживали як книжкову назву, а „Україна“ як народну назву, яка цораз то вецей виперала гевту назву „Русь“, аж сама запановала и нешка ше вола лем „Україна“. Нашо предки престаи уживац назву „Русь“ зошицким аж теди, кед москове

присвоєли тоту назву себе, зробели ю власну и охресцели з ню своєю імперіялістични жаданя.

У давних часох, кед постал московски народ, ніхто там не чул назву „русский“ чи „руський“ народ. Там були москвини, москвичи, москалі, Московія“. „Московією“ ю волаю и цудзи. на своїх географичних картах и у своїх листох, описах и службових документох. Кед дагдзе уживано назву „Русь“, „руський“, то ше вона вше одношела лем и виключно до наших жемох и нашого народу и уживала ше попри „Україна“, український“, док тота остатня „Україна“, „український“ — народна назва не випарла книжкову назву „Русь“, „руський“. Козацки гетьмани волали себе еднак гетьманами — „Руського Народу“, як и „Українського Народу“. Москалі ше почали волац „рускима“ аж у XVIII. ст. Аж 1713 р. московски цар Петро I почал ше волац „руским“ царом, так якцо себе волац царом „шведским“, „польским“ и т. д. Аж од 1713 р. Московія бере себе цудзу назву з нашей історії, теди кед ше тота назва у нас престала майже зошицким уживац.

У истим часу, кед Московія почала волац себе „Руссю“ — „Росією“, почали до України вже вецей пристосовац назву „Малоросія, малоросійський, малорос“, так же ше нешка преширела думка, ніби назву „Малоросія“ приписали нашим жемом москале: називаючи себе „великоросами“, так сцели зазначиц своєю старшинство над „малоросами“. Але тота думка неправдива! „Малоросією“ назвали Україну и „Великоросією“ Московію — не москале, але греки ище у XV ст. и назву тоту стосовали у справох вирскей принадлежности, значи до православних народох. А тоту назву достосовали до своїх умовинох: „Малою Грецією“ у ніх була штредня, корінна, метропольна Греція, а „Великою Грецією“ грецки колонії. (Поровнайце польски назви: „Малопольщею“ називали ше штредні польски жеми коло Кракова, а „Великопольщею“ окраїни жеми, колонії краковских князох). Так тиж називаючи Україну „Малоросією, Малоруссю, Малою Руссю“, греки уважали українски жеми центром держави, а сивер — „Великоросією“, Великорусь, Велику Русь“ — колоніями України.

Терашне значенє шицких тих назвох наробели москале, вороги України и українского народу, же би з перекрученима поняттями и з викривеним їх зміслом наповнели глави, ніби то Україна була оддавна лем часц, погранічя Московії. Цикави документ, як ше то москале стараю на вшеліяки способ подрезац українски самостойницьки ідеї аж и у поніженю українскей націоналней назви, найдзєни 1917 р. у канцеларії полтавского губернатора Болговута його тайни офіційни рапорт (з дату 4. лютя (фєбруара) 1914.) писани до министра у звязку министерского наказу переслїдовац и ніщиц шицко, цо звязанє з назву „українськи“. Назву „Україна,

українець, український“ наказовано ніщиц зоз забранами та пропаганду у школских пидручниках, у лекційох, у вшеліяких друкох, подцлацовац на тото учених, уряднікох, литератох, писменикох, журналістох, видавцох. Шицки мушели писац и твердзиц, же слово „Україна“ означує окраїну... Московії (Росії), же „нігда ніякого українского народу не було“, а була и остала „едина русская народносц“, з великоросох и малоросох, з єдну спільну бешеду, лем погубеву у малоросох „полонізацією языка“.

Тот документ ясно гутори о тим, же як, по яких дражкох у мену яких цильох оплювано и ніщено нашу національну назву, яку ми мали оддавна, яка була и є наша, бо постала з нашої бешеди и наших поняттьох.

Прицагаюца сила слова.

Наша націонална назва, по своїм походзеню, вяже ше з поняттями и особинами войовничого, боевого значеня, є твором почуваньох хлібороба — вояка, цо мушел себе жем краяц зос жемских просторох зос своїм мечом, буц господар на ней зос мечом у руки, тримац ю у посіданю у сталней небезпеки и необходносци браніц себе, родзину, свойо добро и жем у бойох. Назва „Україна“ то народни твор нашої психології, звязани не з географичним поняттьом — але з поняттьом политичним, моралним, расово-кревним.

Нет на шведе ані єдного другого національного мена, яке би виводало тельо захопленя и любви у своїх та у исти час ненависци и злости при цудзих, як назва „Україна, українець, український“. То шведочи о животней змистовносци у важлівосци звязаних зоз тим меном народних правох та интересох.

Тото слово уж велі століття жив у народней души, як персонификація, як видими знак ідеалох, мрійох и надійох народу. Тото мено зачувала нації історична памят народу, його традиції, писні, думи, приповеданя. Синове українского народу, з тим меном у шерцу и на устох ишли до бою и розумели, за цо жертвую свойо животи. Воно родzene народней совисци, воно прицагаюце и захоплююце самим своїм звуком, воно полне таємного змисту и призначеня, того призначеня, цо ше зоз креви преляло до слова.

Интелигенти, виховани на цудзих традиційох и у цудзим духу, страцели вельо того народного расового почуваня и твардей народней сталносци. Кед ше у революції 1917 р. вони бавели у соціялізму й федерації, — народним масом досц було слово „Україна“: у нїм видзели вони узмистовеву свою традицію и свойо завданя Народ може не знал поясніц значенє и походzene того слова, але вон його чувствовав у каждым своїм нерву, воно жило у каждой краплі його креви, вязало ше з його думками. Бо воно рідне (родzene) постало з рідних поняттьох и традиційох, моцно звязане з народним поглядом на живот и швет!

Г. Костельник

Роса і сонце.

Сила боротьби.

Тверда брила заліза лежала мов гіппопотам у сні. Й наче тільки крізь сон залізо вневняло себе: Хтож мені щось зробить? Яж залізо!

А кригке вугілля бухало димом, горіло зі споду та погрожувало залізній брилі: Я тебе розкушу! Розпалю, розмягчу, розіллю... Згину, а не попусти!

— Ет, дурне говорення! — обрушилося залізо.

— Цеж проти математики! Тільки порівняй мої сили з твоїми: мою вагу, мою силу кохезії, мою твердість... Яж не з сіна та бадилля, як ти!

— Так, так! — шипіло вугілля.

— Але твої сили сплять, а мої воюють!

А як ти зачнеш рухатися, я ще дужче! Не дам тобі здусити мене!

Тріліони моїх молотків — моїх атомів — бють щораз дужче. Вони розібють, розірвуть твій панцир, и піддашся.

І кригке вугілля віднесло перемогу над твердим залізом.

Та так перемагають тільки ті, що готові на всяку жертву.

Царське слово.

Пастух пастухові оповідав, що він та зробив би, як би так царем став. Думав він лиш про себе і про свою родину: щоби вивищити себе перед цілим своїм селом(далі його мрії не сягали).

Монастирський кухар, добродушний брат-монах, думав собі, що він ціле царство зробив би одним монастирем — щасливим, побожним...

Писар на селі, недокінчений гімназист, маячив (а здавалось йому, що самі параграфи найвищої мудрости рецитуює):

— Я? Га-га-га! Що це було б! Цілий світ переставив би на інший лад! Не було б уже в ньому ні нужди, ні кривди (школи обовязково обходились би без видавання свідоцтв).

А цар Марко Аврелій, цар мудрець, записав нам на вічну пам'ятку й осторогу:

Будьмо вдоволені, якщо нам удасться хоч би трохи світ поліпшити!

І закарало ж народ, що йому приходитья жити під царями, недокінченими студентами.

Іван БОБЕРСЬКИЙ
Тржич, Словенія

Сильні рамена.

Світ хоче видіти сильних людей.

Сильні є ті, що зможуть відкотити скелю, яка звалилась впоперек дороги, що вміють перескочити рів, який задержує їх в бігу, що потраплять дивину тягар, який доводиться їм перенести.

Сильні є ті, що легко ступають вгору на верх, що знають, як подолати напругу, коли вона конечна, що виконують своє діло на час там, де воно потрібне.

Сильні є ті, що думають швидко, говорять ясно, рішають доцільно, працюють скоро й поправно.

Світ цінить сильних. Він відчуває, що вони творять його розвій, його поступ. Світ без сильних не був би сильним.

Світ хоче мати сильних людей, бо їх сила, це його сила. їх сильні рамена, це його рамена. Списа, яку вони мечуть, мече світ, філі, які вони перепливають, перепливає світ, а коли вони мчаться неначе орли воздушними висотами попід зорі, з ними летить цілий світ.

Світ любить кріпких. Він відкриває для них святочні ворота, украшує для них зеленню свої доми, розвішує по сірих стінах вулиць пишні килими, виходить їм на зустріч з пестрими прапорами. Він кладе вінець на їх чоло, різбить їхнє погруддя й співає пісні в їх честь.

Розумний господар не занедбує землі, не лишає її, щоб ставала камінним пустаром, або гниючим мокляком. Він дбає про неї, плекає її, виполює хабаззя, бо знає, що лишень старанно плекана земля принесе йому хосен.

Розумний чоловік не занедбує свого тіла, не хоче, щоб виглядав згорблений, кошлявий, кривий, щоб мав запалі груди, змарніле, хоровите лице, слабі руки. Не бажає стогнати, кашляти, задихуватись, нарікати на безсонність, нестравність, нервовість, боязкість. Він хоче бути сильний.

Слабе, занедбане тіло не спосібне до думання, нездале до праці. Воно таке, як занедбана нива, що на ній нема ані стебла доброго, ні колосся повного. Хто лишень гляне на неї, ганить господаря за його недбальство й нерозум.

Розумний летун не занедбує свого мотору. Удержує його в добрім стані, щоб не затинався, не колибався, не переривав руху несподівано, але працював правильно й безпечно. Коли летун занедбає свій мотор, не припилює його повної сили, злетить в безодню і згине.

Тіло чоловіка є в дійсності чудесний мотор, створений не до спочинку, але до руху. Коли про нього не дбають, коли не журяться, щоб цей мотор посідав силу, і набирав ще більшої сили, щоб був пружистий, витривалий, він заснічується, псується і стає неспосібний до праці, стягає власника у безодню невдачі при якимнебудь ділі.

Розумно дібраний рух робить тіло чоловіка, його м'язи і жили, і нерви, його шлунок, серце і мозок спосібними до тілесної і духової праці. Рух робить увесь мотор людини справним, витривалим, свіжим, пружистим.

Рух тіла впливає на духа чоловіка, на його ум, на його настрій і світогляд. Коли чоловік перемінює свої замисли в діло, перестають вони бути лишень мріями, бажаннями, снами, людина поконує рухом труднощі, на які робота наражена. З мрійника стає працівником, що бореться і перемагає, доходить до ціли. Нерішучий чоловік набирає від руху віри в себе, б'язкий стає відважним, плакса перестає плакати й нарікати, бо всі його думки звернені на виконання діла.

Чоловік руху здійснює свої замисли не лишень своїм самостійним трудом, але зеднується також з другими, щоб певніше поконати перепони. Рух веде до лучности, єдності, спільної напруги і спільної відповідальности.

Молодь, що підрастає, рухається швидко й не може всидіти непорушно на однім місці. Тіло розвивається, кости ростуть, м'язи кріпнуть, серце сильніє. Молодь рухається залюбки, бо закон природного розвою домагається цього. Жадоба руху вийде на користь м'язів і нервів, в хосен здоровля, характеру й краси, коли молодь пошукає і найде нагоду до плекання плянової руханки.

Теперішня доба кладе вагу на вишколення тіла й ума руханкою, це є розумно дібраними руховими вправами, щоб горожани держави посідали сильні рамена й могли свої наміри перевести в діло. Бо щож значить якийнебудь замисл без сили? — нічо, сон, мрія, балаканина!

Молоді індійці, що на олімпійських змаганнях грали чудово гаківку на зеленій мураві, будуть жваві й здорові та задержать в житті змисл до співпраці і відповідальности на пізніщих громадянських становищах. Рух у дружинній, спільній грі впоює здоровля, силу, але також повагу до законів, які молоді грачі добровільно на себе прийняли.

Японська молодь осягнула значні успіхи в ріжних галузах руханки. Рухові вправи розбуджують в ній і піддержують честилюбивість, яка товаришитиме їм в життю при кожній праці.

Молодь Америки, Британії, Франції, Італії, Швейцарії, Німеччини посвячує свій вільний від обов'язків час руховим вправам і змаганням. Коли молоді літа проминуть, лишиться для неї здоров'я, жилавість, витривалість, відвага, довіря в свою силу і досвід до пізнього віку.

Югославянська молодь — серби, хорвати, словінці — горнеться щораз пильніше до руханки, яка обнімає много галузей ріжнородних способів руху. В Югославії будуються салі до вправ, оснуються майдани до гор, переводяться змагання.

Сербська, хорватська, словінська молодь передумує спосіб, як уладити товариства, що займаються прорухом, приладівкою, дружинними грами, легкою й тяжкою атлетикою, ріжного рода змагом (спортом). Повстануть осередні, які надаватимуть напрям, повстануть високі школи для виховання учителів до всяких родів виховавчого руху. Осібні товариства гуртують молодь до проруху і приладівки, осібні до копанця, осібні до ситківки, до плавання, совганки, лещетовання, стріляння, дужання, літання. Держава рішилась піддержати тіловихову і посідає осібне міністерство для тілесного виховання молоді, будучих горожан і вояків Югославії.

В душі українців жевріє бажання сили. Це бажання сильніє з року на рік. Українська молодь не хоче мати тремтячий голос, хиткий хід, боязку мову, несмілі очі, сумовиту думку... Вона бажає руханкою скріпити свої м'язи і загартувати свій характер до витривалости, єдности, відповідальности, порядку, до підприємчивости, і жертвенности.

Українська молодь хоче стати кріпкою, щоб сповнити великі громадянські обов'язки, які на неї чекають.

Українці не хотять стягнути на себе імя слабих і боязких. Буде їх світ видіти, подивляти й любити на міжнародних олімпійських змаганнях, а також в змаганнях на стадіоні всесвітних подій за честь свого народу.

Евген Онацький:

Про світонаставлення.

Можна ріжно ставитися до світу, що нас зі всіх усюдів оточує і що в ньому ми примушені жити й провадити ту чи іншу діяльність. Можна, наприклад, дивитися на світ, як на високо мистецький твір незрівняної краси, що його оглядання дає нам безконечну насолоду. Перед світлою загравою ранішньої зорі, як і перед кроваво-огнистою пожежою заходу сонця, перед безмежними просторами моря, як і перед величними масами мальовничих гір, перед запашними чарами завітчаної весни, як і перед ріжнобарвною та меланхолійною красою осені, — нераз кожний з нас спіняється в мовчазному чи екстазійному захопленні і поволі поглиблюючи чи розвиваючи в собі ті відчуття зовнішньої краси,

Тіло чоловіка є в дійсності чудесний мотор, створений не до спочинку, але до руху. Коли про нього не дбають, коли не журяться, щоб цей мотор посідав силу, і набирав ще більшої сили, щоб був пружистий, витривалий, він заснічується, псується і стає неспосібний до праці, стягає власника у безодню невдачі при якимнебудь ділі.

Розумно дібраний рух робить тіло чоловіка, його м'язи і жили, і нерви, його шлунок, серце і мозок спосібними до тілесної і духовної праці. Рух робить увесь мотор людини справним, витривалим, свіжим, пружистим.

Рух тіла впливає на духа чоловіка, на його ум, на його настрій і світогляд. Коли чоловік перемилює свої замисли в діло, перестають вони бути лишень мріями, бажаннями, снами, людина поконує рухом труднощі, на які робота наражена. З мрійника стає працівником, що бореться і перемагає, доходить до ціли. Нерішучий чоловік набирає від руху віри в себе, б'язкий стає відважним, плакса перестає плакати й нарікати, бо всі його думки звернені на виконання діла.

Чоловік руху здійснює свої замисли не лишень своїм самостійним трудом, але зеднується також з другими, щоб певніше поконати перепони. Рух веде до лучности, єдности, спільної напруги і спільної відповідальности.

Молодь, що підрастає, рухається швидко й не може всидіти непорушно на однім місці. Тіло розвивається, кости ростуть, м'язи кріпнуть, серце сильніє. Молодь рухається залюбки, бо закон природного розвою домагається цього. Жадоба руху вийде на користь м'язів і нервів, в хосен здоровля, характеру й краси, коли молодь пошукає і найде нагоду до плекання плянкової руханки.

Теперішня доба кладе вагу на вишколення тіла й ума руханкою, це є розумно дібраними руховими вправами, щоб горожани держави посідали сильні рамена й могли свої наміри перевести в діло. Бо щож значить якийнебудь замисл без сили? — нічо, сон, мрія, балаканина!

Молоді індійці, що на олімпійських змаганнях грали чудово гаківку на зеленій мураві, будуть жваві й здорові та задержать в житті змисл до співпраці і відповідальности на пізніщих громадянських становищах. Рух у дружинній, спільній грі впоює здоровля, силу, але також повагу до законів, які молоді грачі добровільно на себе прийняли.

Японська молодь осягнула значні успіхи в ріжних галузах руханки. Рухові вправи розбуджують в ній і піддержують честилюбивість, яка товаришитиме їм в життю при кожній праці.

Молодь Америки, Британії, Франції, Італії, Швейцарії, Німеччини посвячує свій вільний від обов'язків час руховим вправам і змаганням. Коли молоді літа проминуть, лишиться для неї здоров'я, жилавість, витривалість, відвага, довіря в свою силу і досвід до пізнього віку.

Югославянська молодь — серби, хорвати, словінці — горнеться щораз пильніше до руханки, яка обнімає много галузей ріжнородних способів руху. В Югославії будуються салі до вправ, оснóвуються майдани до гор, переводяться змагання.

Сербська, хорватська, словінська молодь передумує спосіб, як уладити товариства, що займаються прорухом, приладівкою, дружинними грами, легкою й тяжкою атлетикою, ріжного рода змагом (спортом). Повстануть осередні, які надаватимуть напрям, повстануть високі школи для виховання учителів до всяких родів виховавчого руху. Осібні товариства гуртують молодь до проруху і приладівки, осібні до копанця, осібні до ситківки, до плавання, совганки, лещетовання, стріляння, дужання, літання. Держава рішилась піддержати тіловихову і посідає осібне міністерство для тілесного виховання молоді, будучих горожан і вояків Югославії.

В душі українців жевріє бажання сили. Це бажання сильніє з року на рік. Українська молодь не хоче мати тремтячий голос, хиткий хід, боязку мову, неісмлі очі, сумовиту думку... Вона бажає руханкою скріпити свої м'язи і загартувати свій характер до витривалости, єдности, відповідальности, порядку, до підприємчивости, і жертвенности.

Українська молодь хоче стати кріпкою, щоб сповнити великі громадянські обов'язки, які на неї чекають.

Українці не хотять стягнути на себе імя слабих і боязких. Буде їх світ видіти, подивляти й любити на міжнародних олімпійських змаганнях, а також в змаганнях на стадіоні всесвітних подій за честь свого народу.

Евген Онацький:

Про світонаставлення.

Можна ріжно ставитися до світу, що нас зі всіх усюдів оточує і що в ньому ми примушені жити й провадити ту чи іншу діяльність. Можна, наприклад, дивитися на світ, як на високо мистецький твір незрівняної краси, що його оглядання дає нам безконечну насолоду. Перед світлою загравою ранішньої зорі, як і перед кроваво-огнистою пожежою заходу сонця, перед безмежними просторами моря, як і перед величними масами мальовничих гір, перед запашними чарами завітчаної весни, як і перед ріжнобарвною та меланхолійною красою осени, — нераз кожний з нас спіняється в мовчазному чи екстазійному захопленню і поволі поглиблюючи чи розвиваючи в собі ті відчуття зовнішньої краси,

витворює поетичний образ світу, що його Ніче назвав Аполлоністичною ілюзією. Завдяки ній чимало людей каже життю: „Так я приймаю Тебе, бо Твій образ дійсно гарний і Ти гідне того, щоб про Тебе мріяли і Тебе оспівували...“

Але таке відношення до світу, хоч сприяє витворенню великих духових цінностей, має занадто пасивний характер. Не можна тільки „оглядати“, треба вміти ще й інших причастити тій духовій радості; не досить відчувати, треба ще вміти скерувати ті відчуття в річище чину.

Бо людина — се не відірваний від громади осібняк, але її цінна складова частина, що мусить в той чи інший спосіб брати чинну участь у загальному громадському життю, мусять бути часткою тієї загальної волі, що кермує світом, і що знаходить свій вияв у спільній діяльності всіх членів того чи іншого суспільства. В тій спільній діяльності кожна людина поволі усвідомлює собі вагу чину, як вияв вічного життя, вічної невмірущої енергії, що творить і перетворює світ, і що в неї енергія й воля кожної окремої людини входить, як необхідна творча частка. Таке відношення до світу, як до жерела й осередку вічної енергії, Ніче назвав Діонісійною ілюзією: перед страшним видовищем страждання, руїни і смерті, людина, завдяки Діонісійній ілюзії, переборює свої розчарування, свій песимізм, усвідомлює вічність волі під вічною зміною явищ, і каже життю: „Так, я приймаю Тебе, бо в Тобі — вічна творчість, в Тобі — не смертність...“

Але не треба думати, що більшість люд-й живе з тою, Аполлонівською чи Діонісійною ілюзією. Більшість людей взагалі не думає, чому і як вона живе. Вона задовольаєть ся тим, що взагалі — живе. Для цієї більшости, світ — се місце, що в ньому можна мати дуже багато різних розваг і потіх, що в ньому можна дуже добре попоїсти, ще краще попоти, ще краще покохатися, піти якнайчастіше до кінематографу, пограти в карти, піти на танці, на співи, на музику... Треба тільки мати досить грошей. Яко мога більше грошей! Бо тільки гроші можуть принести й дозволити всі ті розваги, що їх осягнути вважається за мету всього життя. І в звичайні нормальні часи, коли не бракують ані їжа, ані пітво, коли електричне світло заливає по цілих ночах найвіддаленіші вулиці міста, і над головою мирного міщуха, що попоївши і попивши, хотів би спокійно спати, не висить жадна загроза з неба — таке міщансько-гедоністичне наставлення до життя, не викликаючи ні в кого особливої пошани та захоплення, дає можливість кожному окремому міщухови дійти всеж спокійно кінця своїх днів, як зрештою й кожному коневі, псові чи вівці.

Та наші часи ніяк не можна назвати ані нормальними, ані звичайними. Величезній більшості всіх тих міщухів, що хотілиб дивитися на життя, як на спосіб здобування втіх для так званого грішного тіла, наші часи видаються навіть дуже трудними, просто неможливими, незрозуміло жорстокими та заплутаними. Подумайте тільки: того не можна і того теж не можна; вночі з хати не вийдеш, бо ноги в темряві переломиш, — та й в хаті спокійно не висидиш, бо бомба може впасти. Ані поїсти як слід, ані випеш, ані навіть не виспишся. І тепер, — саме тепер, — у багатьох з тих міщухів виникає питання, яке вони починають задавати не тільки собі, а й своїм сусідам: „Та чи варта так жити?! І що воно за життя собаче!“. І дійсно, якщо в такого міщуха все життя полягало в пошукуванні втіх, розваг та матеріальних задоволень, не можна не признати, що життя може втратити для нього всяку вартість. Бо він же не бачить іншого його зміслу, як задоволення своїх особистих жадань та примх.

І тому необхідно зясувати, як найширше тим жалюгідним людям, що їх нещастя, їх трагічна непристосованість до нашого трагічно-величнього світу полягає в їх гедоністично-міщанському наставленню до світу і що для них може бути тільки один порятунок — зрозуміти, що життя — не забавка, що воно дане нам не для шукання втіх і радощів, що приходять самі, коли ми їх найменше шукаємо, а виконання особистого й суспільного обов'язку: особистого — у все більшому поширенню власного духового багатства; суспільного — у все більшому збагаченню й посиленню власної національної громади. І тільки тоді, коли на місце гедоністично-міщанського наставлення прийде наставлення героїчно релігійне, що визнає в кожній людині необхідну частку творчого світового процесу і що накладає кожній людині якнайзавзятіше сповнення її особистого післанництва, тільки тоді наші часи не видаватимуться безмірно й безнадійно важкими; тільки тоді — в виконанню своєї праці, знаходитиме людина повне задоволення з тієї ролі, що випала їй у життю — бож чи може бути краща доля, як доля співучасника і співтворця великих діл?..

Але тут може хтось зауважити: алеж де ті великі діла, що в них може співділати тепер активний Українець?

Як то — де? По всіх усюдах, де той Українець знаходиться. По всіх усюдах він може бути співучасником творення нашої великої народної будучини, якщо він тільки буде про неї постійно й вірно думати, якщо тільки він буде про неї мріяти і її сприймати, як свій обов'язок і своє призначення.

Саме в ці дні, в книжці французького письменника А. Мореля „Мистецтво подорожування по Італії“ (Париж, 1920 р. ст. 236) я прочитав такі рядки, присвячені італійській Тоскані: „Я не думаю

щоб існувала деінде, окрім хіба самого Риму, якась країна, що моглаб, як Тоскана, викликати таку мужність до життя і до словення свого суспільного завдання. Кожний з тих, що тут колись працював і терпів, не знав, задля чого властиво він терпить. Ті люди не могли тоді знати значення своєї праці. А тимчасом з таких маленьких відірваних зусіль які великі наслідки! Спільна сума тих всіх малопомітних завдань та поривів створила зрештою ту Фльоренцію, що її ми тепер подивляємо. Робім же, як колишня Тоскана працюймо, як вона колись працювала, будьмо сумлінні й уважні у всіх актах нашого життя, не марнуймо нічого з тих сіл, що нам дані для сповнення незнаних нам завдань світу, і про інше не думаймо. Вольтер сказав уже давно тому: культивуймо наш сад! Зі всіх наших праць, жадань, болів і радощів формується поволі, зерно за зерном, атом за атомом, свідомість цього світу, що передається через століття і витворює про нас таку думку потомків, на яку ми дійсно заслуговуємо...“

І коли я читав те, думав я про різні, досі занедбані кутки нашої національної території, де відкривається тепер таке широке поле для малих діл, що з них народитися може велика будучина.

М. Б.

До питання статистики.

Кажди народ, яки водзи рахунок о себе, о своїм поступу, муши свой живот ушориц рационално, муши сцед вихасновац зос шицкокого, як найвецей хасну за себе, за свой живот. У нешкашнім темпу живота нет часу на вшеліякого роду проби, але треба робиц шицко точно и предумано — вираховано. Видзимо, же нешка и держави, а и народи уводза рижного роду планох, же би зреализовали свойо жаданя та задоволели свойо потребом. Вшадзи отже рационализация. Кед не сцеме остац за иншима народами, але исц бодай ведно у пари з німа, вец ше мушиме и ми привицац до того, же би зме виступали у живоце зос готовима и доцильнима планами. А до того треба познац пред шицким свойо власни сили: кельо нас, яки зме, цо зме, дзе зме, яка нам терашньосц та яки перспективи (випатрунки) на будучносц.

Розуми ше, же познац тото шицко, не так легко, як то вицатра на перши погляд. И не досц то зробиц лем у єдним месце, але то треба зробиц вшадзи, дзе жиєме. Треба прешлїдзиц шицко, цо ше склада на цалосц живота нашого украинского народу у Югославиї. З таку реєстрацию (списованьом) появох занима ше статистика. — Ясно, же сама статистика ище ніч не полевшує

стане, але вона нам дає можливість: обачиць позитивне і негативне, видиць фактичний стан і потребу і т. д.

Нам хіби точней статистики у шицким. Перше не маме нігдзе точней статистики (публікованей) кельо єст шицких Українцох у Югославії. Правда, каждая парохія водзи так звані „status animarum“ (стане душох) на своїм терену, але до тєраз не були вони нігдзе публіковані (бодай мне не відомо). Писало ше і пише ше уж 20 роки, же нас єст тельо і тельо (коло 40.000: 25.000 у Бачкей і Сриме, а 15.000 у Босней). Озда нас нет вше еднак. Муши, же нас єст або вецей або меней. То єдно тиж важне і переважне питанє: чи зме у росту чи у опаданю. А кед не водземе рахунку о точней статистики, вец то не можеме ані знац. А то нам дуже потребно знац. Прето би того року 1941 вшелїяк зробиць єдну таку точну статистику і вец бодай вше каждый пейц роки знова, так же би зме водзели контролю над своїм народним животом.

Так само не зробена точна статистика кельо і які товариства медзи нами існують та кельо мали членох, кед ше основали, а кельо маю тєраз.

Нет статистики кельо єст наших школярох і студентох та цо уча і дзе. А і то є важне. Бо ми мушимо знац, же кельо нам чого треба. І ту би плану, же би не було дачого превельо, а другого нам хибело; як цо на приклад тєраз, же учительох нам хіби і будзе хібиць ище през єден добри час. А кед сцеме жиць ушореним, контролованим громадским животом, мушимо го так будоваць, же би зрижничкованє інтелигенції було доцильно уложене до потребох живота нашєй націоналнєй групи ту у Югославії.

Було би хасновитим збераць статистику шицкого, цо ше склада на цалосць національного живота, гоч периодично і вец будземе маць можливість контроловаць: чи зме у даним случаю пошли на лепше чи на горше.

Микола Бучко:

Нашо прєсово завданя.

Цо то прєса? Прєса то малюнок; вона вислов і владарка публичнєй думки. За велїх вона єдини духовни хлєб, з котрим вони кармаь свойого души. Прєса у добрих руках орудником спасєня, а у злих то прави демон руїни. Прєса нешка дає переважнєй часци людства і знанє і вихованє, бо прєсични читач не на тельо свидоми, же би себе могол виробиць власни критични погляд на основі того цо прєчитал, але по векшєй часци вери і схильни є вериць прєчитаному у часопису. Загал народу не є ані добрим, ані злим; то сирови материял, якому треба даць форму. І тоту форму нешка дає у першим шорє прєса. Прето і одповєдальносць за тото пада директно на прєсу, а не на народ.

Преса, то мирило культурного розвитку даного народу. Прето шицки народи преси пошведує так вельо уваги. Нєшка уж иснує преса политична, економична, литературна та вшелїяка спеціальна и фахова преса за шицки страни. Цо культурнїйши якиш народ то ма векшу и розвитшу пресу. Наша українска преса не була нїгда так розвита, як би то требало, тим менїй вї єст тєраз, кєд ше мало не шицки українски жєми находза под червену Москву, котра нїщи шицко українске, а зокрема пресу, бо преса є праве тота, котра указує народом биланс їх поступу, а ровночасно їх слонукє до вше нових и векших осягох на шицких польох и конарох їх живота. (Под пресу ту розумим не лєм новини, але и часописи та кнїжки, взагалї друкованє слово).

А яка наша преса у Югославиї? Абсолютно не вистарчаюца и незадовольюца, та не одповєда у нїяким одношеню тому, цо би требало и цо би ше могло зробиц у тим напрямю. Ми, гоч мамє дуже вельки можливосци розвивац свою националну пресу, як найлєпше, бо мамє свою друкарню, не розумимє ище подполно яке значєнє ма национална преса. Єст вельо наших людзох, котрим милше пречитац новини чи часопис, або кнїжку писану на цудзєй бєшєди, як на своєй. То дуже злє свидоцтво за такого индивидуума. Бо не почитовац свою родзену бєшєду и вєцєй любииц цудзу, го найгорши знак подданстєа, рабства, то ланци кайдани на души. Страциц националну бєшєду — то шмерц, то значи, жє ше ярмо уж увєдло глїбоко до тїла и души таких, яки воля цудзє од своєго. **А памєтаймє шицки, жє хтє не указує зрозумєнє за националну пресу — тот не заслугує на нашо националнє мєно.**

То правда, жє наша українска преса: „Руски Новини“ „Рїдне Слово“, „Думка“ и „Наша Заградка“ лєм себе здобуваю право громадянства и пребиваю з велькими чєжкосцями тот лєд, цо їх окружує, бо вони ище не так розширєни як би то требало и мушєло буц. А яка тому причина? Причини єст вельо и чєжко їх ту нараховац. Єдни вєцєй оправдани, єдни менєй, а други зошицким не оправдани. Вина по часци у самєй нашєй прєси, а по часци у нас самих то єст у народзє.

Найважнєйшим и найактуальнєйшим нашим завданьом у тєрашнєй хвилї у прєсовєй акциї то:

I. Улєпшац под оглядом змисту та повєкшац уж иснуюцу нашу пресу.

II. Матєриално ю забезпєчиц прєз масовє прєширєнє — прєдплацованє.

Як покешац и улешац нашу пресу?

Шицку нашу пресу би покешац и улешац и так „Руски Новини“ би требали виходзиц на 8 боки такого формату, як и тєраз и приношиц крим того, цо тєраз приноша шицко у векшим обиму, а зокрема 2 цали боки як окреми додаток „господарство“ вєц статї популярни зос загального знаня, исторії, культури та географії шицких народох, а зокрема нашого укр. народу; далей висти з национального живота нашого народу на України и широм швета; далей вше єден фєльтон та роман у предлужєньох; вєц дацо з тїловихови — гимнастики и спорту; з рєлигийно морального живота та „весєли куцик“ и розуми шє дописи з наших вєлєлох. И то би мушєло буц вше у кождим числу єднак мєста одрєдзєно за кожду з тих часцох. Вше стални рубрики та єднакого обиму. Отжє требало би їх писац по якимш гєрє одрєдзєним плану, а нє так принагодно, кєди як випаднє. Тєди би тираж бул напєвно ишє тєльо раз вєкши а вєнєс би и до 3.000 примирнїкох а цєна би могла буц єднака, або и тунша, як тєраз. То шє так само одноши и на „Рїднє Слово“, когрє би мушєло вєльо вєцєй мєста пошвєциц национальному питаню и тєди би шє прєширєло вєльо вєцєй и до 2.000 примирнїкох и могло би лєгко буц тижнєвоиком.

„Думка“, котра виходзи як двомєшачнїк, половку писана бачвано-сримским диялєктом, а половку на литературнєй бєшєди, є як означєно культурно-национални журнал, зато и трактує нашо украински национални и культурни питаня. Вона шє занима вєцєй з духову страну нації, виховує у идєйносци та вирносци нації. О господарских справох та на забавни тєми вона нє пишє окрємо, лєм у кєльо вони уходза до цалосци национального живота та вплїваю на загальний розвой, силу и мєц нації. Главна и провидна тєма писаня у „Думки“ є вихованє народу у чистєй, хрусталнєй идєйносци; у гєрєїчносци и бєзмєжнєй любови и вирносци родзєного народу; та у розбудованю украинскєй националнєй свидомосци. Думку видавамє за шицких украинцох у Югославїї, и тих, котри нє знаю бачванско-сримски диялєкт, зато и пишємє половку на литературнєй бєшєди раз, а по другє и зато, жє би тоти, цо нє знаю литературну бєшєду, мали нагєду читац и так учиц нашу литературну бєшєду. „Думку“ би тиж покешац бодай на 48 боки и прєшириц цовєцєй, жє би вона дїйсно вєпольнєла свою у нашим народзє, яку змє єй дали, кєд змє ю почали видавац.

„Наша Заградка“ часопис за дзєци ма нєзвичайно вєлїкє значєнє у вихованю наймладших члєнох нації. Дзєци, мєлодь, то квицє народу, то капитал и найвєкшє богатство народу. Прєто шє и ту явля потреба як найвєцєй прєшириц ю и усовєршиц под виховним оглядом.

То би були у главным нашо стисло пресово завданя, але крем того ми би мушели вельо, вельо ведей розвиц видавничу акцию кнїжкох на нашей украинскей бешеди, еднак на диялекту, як и на литературней бешеди. Бо хасновите и потребне знанє муши себе народ, а у главным молодь черпац зос кнїжкох, и то з кнїжкох писаних на своєй родзеней бешеди. Кнїжка не лем же дава знанє, але вона и виховує, вплива на розвой души и виробене характеру. Кнїжка ма розбудзиц жаданє жиц, змагац ше, бориц ше, шириц нови идеї, поширїовац швитогляд, бистриц думки и указовац закони и засади моралу. „Кнїжка ма буц вирним жвератком живота та служиц животу“. Бо лем тот идеал хасновити, котри виходзи з живота и враца ше гу животу та коңцову свою цель кладзе у живоце.

Кнїжки нам даваю одвит на рижни животни питаня та проблеми, як национални, господарски, культурни, политични, психологични, филозофични, етични и т. д., яких розвязанє гледа неспокойни людски розум. Кнїжка треба, же би була корм души, шерца и розуму.

Ми маме дуже мало кнїжкох виданих за наш украински народ у Югославїї. Мушели би зме каждого року видац бодай 3—4 кнїжки крим календара. Того року виду: „История русько-українского народу“ на 300 страни та новелї Стефаника „Вола—Жем“ на 32 стр. Тоту акцию видаваня кнїжкох за наш народ обовязани кажди помагац кельо и як може, бо так ше дійсно спричинїме до здвиганя культури и просвити нашей националней групи у Югославїї.

КНИЖКИ

До редакції наспїла до оцїнки книжка п. з. „Д-р Г. Г. Скегар: По Америци, 1940, Вінніпег, Ман., Канада“.

Книжка числить 226 сторїв, формату 15 см. × 22 см. и подає по вступнїм словї девять нарисїв:

1. Опис українського Великодня на Буковинї, в Погорилївцї, родиннїм селї, а відтак для порївнаня опис Великодня на хуторї Івана Орлика коло міста Лос Ангелїс у Калїфорнї.

2. Український концерт, який уладили Василь Авраменко й Олександр Кошиць дня 1 травня 1932 р. в мїстї Вашїнгтонї на спомин 200 лїтнього ювілею уродин творця Зединених Держав Півнїчної Америки, Юрїя Вашїнгтона.

3. Опис міста Нью Орлїнса в стейтї Луїзіяні та пишного карневалу, який щороку уладжує це мїсто.

4. Автор оповїдає про свої відвідини в найславнїшїй клїнїцї Зединених Держав, це є в клїнїцї братїв Меїо в Рочестрї, в стейтї Мїнесотї.

5. Подорож автобусом з Шікага через міста Сент Льюїс, Оклагома ситі, Делляс, Ел Пасо, Тусон, Сан Дієго до Лос Енжеліса. Автор подає свої вражіння про людей і околицю.

6. Спомини про фільми, в яких виступали артистка Мері Пікфордова та артисти Доглес Фірбенкс і Чарлі Чаплін. Всі три славні своєю грою на всіх континентах земської кулі. Автор відвідав Гулівуд, знаний з фільмових заведень і передає свої спостереження читачам.

7. Авторів знайомий розповідає йому про свої пригоди на острові Сан Бласі на Карібейськiм морі.

8. Уривки з минувшини стейту Каліфорнії, як краю золотих копалень від 1849 року.

9. Світова вистава в Ньюорку 1938 р. Це найдовший розділ, який числить 88 сторін. Подає опис павільонів, що їх поставили американські фабрики і наукові установи та держави цілого світа в Ньюорку. На цю виставу їздила королівська пара з Лондону. Автор подає опис також павільону Югославії.

Книжка для кожного Українця прецікава. Д-р Г. Г. Скегар перебував довгі літа в Канаді, покінчив студії в Шіказі на університеті Нордвестерн, подорожував много і вміє передати свої вражіння так, що приковує читача до себе. Стрічаємо в нього денедє дещо суму, дещо туги за зеленою Буковиною, коли оглядає пишноту багатої Америки. Однак цего українського суму дуже незначна імла, що скоро губиться. Описи навівають читача відвагою, силою, жвавістю, бажанням поступу, вірою, що витривалість, смілість, пильність перемагають у житті. Автор не розжалоблюється, як це нераз роблять українські письменники, що їм сльози течуть по лиці, коли розповідають про свої переживання.

Описи стоять на межі між вірним звітом журналіста у містечким описом письменника. Вони живі, ядерні, швидкі. Колиб прийшло балакати, то замість цієї книжки на 227 сторін требаби написати три такі книжки. А на це в Америці нема часу. Автор спішиться також пером. Його оповідання набирають такої швидкості, як лискавичний американський поїзд. То не є наші воли круторогі, що тягнуть його віз. Це аеродинамічна льокомотива, яка осягає велику швидкість!

В цім краю праці, швидкості і великанського майна живуть також українці, що там шукали свободи й роботи. Начисляють вони себе на яких 700.000 люда. Автор стрічався з ними. Оповідає про українську оселю в місті Лос Ангелісі, як там українці поселились, як працюють і дорабляються.

Незвичайно цікавий є опис вистави в Ньюорку. Цілий світ пересувається перед очима читача. Відділи наукових установ потрафили подати широким кругам найновіші висліди науки. Одинайцять образків окрашує цю незвичайно цікаву книжку. РСК.

З редакції и адміністрації

Плацели предплату за 1940 рок по 30 дин: Микола Голик, Миклошевци; Сакач Микола, Коцур; Павло Кухаренко (Укр. Громада) Н. Сад; Диониз Букатко, Андриєвци; Лусканци Янко Беркасово; Новак Данило, Коцур; Сабадош Мафтей, Р. Керестур; Еусехий Чирський, Београд; о. Биндас, Ст. Вербас; о. Онуфрий Тимко, Лишня; о. М. Орос, Канижа. по 24 дин. М. Давосир, Дюрдьов, по 20 дин: Петро Югас, Петровци.

Плацели предплату за 1941 рок по 100 дин. о. Гербут Юрий, Грабар; о. Микола Бучко, Раєво Село; Д-р Михайло Степчишин, Голубовец; Яким Гайдук, урядяк „Бати“, Борово. По 30 дин. Роман Гречин, Сараєво; Сестри Василянки, Шид; Сакач Микола, Коцур; Виславски Янко, школяр, Р. Керестур; о. Дудаш Гавриїл, Планчак Йовген, Кирил Бесермині Р.Н.П.Д-о, Бачинци; Рамач Петро, Миклошевци; СС. Службеници, Коцур; Д-р Пап Дюра, Петровград; о. Онуфрий Тимко, Лишня, Сабадош Мафтей, Р. Керестур; о. Власов, Душнік; Еусехий Чирський, Београд; Дюра Горняк-Кухар, Коцур.

Даровали на фонд „Думки“: Миклошевски колядници 150 дин; Р.П.Д-во, Планчак Йовген, Кирило Бесермені Бачинци, Лусканци Янко, Беркасово; о. Онуфрий Тимко; о. Власов шицки по 20 динари, о. Орос — 10 дин.

Постади основуюцими членами „Думки“:

- 9.) Яким Гайдук, урядник „Бати“ — Борово;
- 10.) Д-р Михайло Степчишин, лікар — Голубовец.

Хто слїдуючи?

Кажди, хто дарує на Фонд „Думки“ найменей 100 динари постава основуюцим членом.

2. число думки видзе на 40 боки, модліме наших співробітнікох, же би чимскорей послали своєю рукописи.

Хто ище не послал предплату за 1940. р., най дораз пошле.

У мешацу марту обидзе редактор „Думки“ Керестур, Коцур и Дюрдьов, же би позберал заостату предплату за 1940. р. та побешедовал зос читателями, чул їх думки и зауваги, та при тей нагоди вияшнел даяки питаня цодо писаня и розширення нашого журналу.

Наш чековни рахунок — ч. 34.675.

„Мала українка“ — вашо писні не можеме положиц, пищце дацо кратке у прози, а не у стихох.

Издаје: Р. Н. П. Д-о, Р. Керестур; Уређује: Редакцијна Колѣгија; Одговорни уредник: Михајло Фирак, Руски Крстур. — Уредништво и управа „Думке“ Рајево Село. — Годишња предплата 30 дин. Поједини број 5 дин. Штампа: Штампарија „Просвете“, Руски Крстур.